

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI

Dr. BOROS GYÖRGY.

TARTALOM:

A szerkesztő asztaláról.....	59				
Imádság — Dr. Boros György	62				
A 60-ik márc. 15. kollegiumunkban. — n. r.	63				
Amit minden unitáriusnak tudni kell	64				
Az E. K. Tanácsból. — V.....	66				
Benczédi Domokos — Bíró L.	67				
Levél Amérikából	68				
Egyleti élet és munkásság.....	70				
Egyházi és iskolai mozgalmak.	73				
					Nők Világa :
					Nők munkája Amérikában (4 cikk). Közlí Kiss Sándor... 7
					Ember tervez. — Solymossyné R. I. 17
					A budapesti D. F. E. estélye. — P. K. F..... 18

Kérjük az előfizetések megújítását, a tagdíjak beküldését. Az Unitárius Közlöny és a Nők Világa egész évre 2 korona 40 fill. A D. F. E. tagjainak csak 2 kor.

Konfirmációi és más alkalmi ajándéknak a *Szivemet hozzád emelem*, (írta: dr. Boros György) női imádságos könyvet a lapok így ajánlják: *Vasárnapi Ujság*: Emelkedett tartalmú és szellemű imakönyv. Az ájtatos könyv keresztény lélekkel és mély érzéssel irányozza a hívők vallásosságát az égi megnyugvás felé s kivált a női gyöngédség érzelmi világának fohászához ad ihletett hangot. *Ellenzék*: Szívem áhitattal telve megtisztul a földi salaktól, emelkedik a mindenek urához, hol kérve, esdekelve, hol meg hálát adva, de mindig igazi bensőséggel. Egy megbecsülhetetlen kis imakönyv. *Székely-Udvarhely*: Egyszerű irányához méltóan tűnik fel a könyvből szétáradó melegség. A könyv nők számára van írva, de növendék ifjak sőt férfiak is sok erkölcsi haszonnal olvashatják az áhitat óráiban. *Székely Nemzet*: Névnapi, karácsonyi, újevi s más alkalmi ajándéknak nagyon célszerűen felhasználható. Megérti az intelligens, művelt nő, de megérti az egyszerű falusi is. *Prot. E. I. Lap*: Zamatos, kenetes, szívet melegítő. Csinos alak, szép nyomás. *Család és Iskola*: E mély vallásos érzéssel írt könyvet bármely felekezeti keretben 2 kor. 40 fill. Szép bőrkötésben 6 kor. Diszes bársonykötés 10 kor. Kapható Kolozsvárt a szerzőnél, könyvtáraknál, Székelykeresztúrt a könyvnyomdában, Tordán Fűssy könyvkereskedőnél.

Jeleseink élete és jelleme ≡

ugy hat a kedélyre, mint a tiszta napsugár a feslő bimbóra s az érő gyümölcsre. Annak kitarja még rejtve levő szépségeit, ennek összegyűjti ízét, színét. Mindazok, akik kicsinyből nagyra szeretnének nőni, azok is, akik fáradt lelkőknek pihenő pontokat keresnek az élet csúcsein, forduljanak az életrajzok gyűjteményes könyvéhez. Unitáriusoknak könnyen áttekinthető, kedves olvasmány gyanánt kínálkozik csekély **1 koronáért**. *Jeleseink élete és jelleme*, melynek tartalma: *A kolozsvári régi kollegium* (képpel). *János Zsigmond* (képpel) írta Kőváry László. *Dávid Ferencz* (képpel) írta dr. Boros György. *Szentábrahám Mihály* írta Vári Albert. *Lázár István* írta Kőváry László, *Dániel Elek* írta id. Dániel Gábor. *Petrichevich Horváth Ferencz* írta Benczédi Gergely. *Koncz János* írta Ürmösi Kálmán. Aranyosrákosi *Székely Sándor* írta Borbély György. *Körmöczy János* írta Gyöngyösi István, *Böloni Farkas Sándor* írta Pap Mózes. *Augustinovic Pál*. *Kriza János* írta Rédiger Géza. *Mikó Lőrincz* írta Kelemen Albert. *Kaáli Nagy Elek*, *Berde Mózsa*, *Brassai Sámuel* írta Pálfi Márton. *Ferencz József* írta Boros György. Az új *kollegium* írta Pákei Lajos. *Pákei Lajos* írta B. Gy. Az *unitárius kollegium disztribúciója* írta Fangh Erzsébet.

Az „Unitárius Közlöny“ szerkesztőjénél megrendelhető.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSŐS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

Kiadja:
A DÁVID FERENCZ-EGYLET.

Szerkeszti:
Dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára: 2 k. 40 fillér. Egy szám ára:
24 fillér. Egyleti tagok, 5 évi kötelezettség-
gel, egy évre 2 koronát fizetnek.

Minden pénz Gálfi Lőrincz egyl. pénztár-
nokhoz küldendő Kolozsvárra. — Hirdetések
jutányos árban főlvétnek. — Kéziratokat
nem adunk vissza.

A szerkesztő asztaláról.

A »Sárospataki Lapok« most: »Sárospataki Református Lapok« állandóan a hittudománynak és a vallásnak messze kiterjedő körében mozog. A tudományban keresi és hirdeti az igazságot, a vallásban szereti és megbecsüli a békeséget. Tartalma legtöbbször olyan, hogy a gondolkozó elme bőv táplálékot találhat benne. Ujabban »Az egyház jogi forgalmáról« Dr. Csiky Kálmántól láttunk egy terjedelmes tanulmányt, amely minket már csak azért is érdekel, mert a jogász tisztalátásával szemléli a tényeket. »A kereszténység körében a Krisztus által kinyilatkoztatott hitre vonatkozólag eltérő felfogások képződtek és vertek gyökeret. Sokszor még egy országon belül is több külön szervezetű egyházat találhatni ugyanazon vallásfelekezetben: pld. hazánkban a görögkeletieknek két külön egyházuk van: gör. kel. szerb és román. A protestánsok pedig három egyházban találhatók Magyarországon: a református, ágostai evangélikus és az unitárius egyházban«. Hát nyilvánvaló, hogy az unitáriust csak a protestánsok közé lehet és kell sorozni, de azon sem lehet megütközni, ha valakinek a szemén oly szűk nyílás volna, hogy egy *i* betű elfedné és nem látná a valót.

*

A jótékonyág olyan, mint a vándor madár. Tudvalevő, hogy a vándorok tavasszal visszatérnek elhagyott hazájukba s itt elől kezdik a fészekrakás s a családalapítás kedves munkáját. Nézzétek végig azt a szorgalmat, azt a boldog munkásságot, hallgassátok azt a magasztaló éneket, ott elrejtve a csöndes bokor alatt. Ilyen az igazi jótékonyág. De van piaci jótékonyág is, amely azért van, hogy »lássák az emberek a ti jó cselekedeteiteket és dicsőítsék azokat«. Ez csak addig tart, amíg nappal van és telve vannak az utcák.

*

A vallás világa olyan, mint a természet világa. Alant telve van sok apró látható és láthatatlan porral, roncsalékkal. Minél fennebb emelkedünk benne, annál tisztább, annál szellemibb. Ős elődeink a kőbálványt s a fatuskót imádták, mi a lelkek lelkét imádjuk lélekben és igazságban. Ha az emberek többet adnának a lelki élet tisztaságára, nem kellene, hogy évszázak elteljenek, míg egy lépéssel elébb haladnak a szellem világa felé. Élete és lelki boldogsága ellen vétezik, aki a vallás világában is nem igyekszik a tiszta, egészséges és tápláló légkörbe.

*

A tengervizek fenekén furcsa apró kis puhányok uszkálnak. Szájacskaikat folytonosan tátogatják, hogy valami tápláló menjen belé. Oly gyámoltalanok, hogy amikor egy jó falatra való állatka valamely testrészüket megérinti, ahelyett, hogy utána indulnának, ijedten belefúródnak a fővénybe vagy belefújnak a vízbe és azt úgy fölzavarják, hogy maguk sem látják többé, hol vannak és hová legyenek?

*

Már jó ideje tudja minden tanult ember, hogy a testekben láthatlan hajszálcsövek vannak, amelyek állandóan vezetik a nedvességet egyik helyről a másikra. Ezekben a roppant gyenge kis csatornában csergedez az élet vize. Ha valaki ledörzsöli a felbőrt kezéről, szabad szemmel is meglátja, hogyan gyűl össze valamely vízhez hasonló folyadék. Észrevették azok a kis csatornák, hogy itt valami hézag van. Ők is, mint a hangyafészek kis munkásai, ha valaki rést üt házuk oldalán, eléállottak, hogy foldozzák be s állítsák helyre az épületet. A kis hajszálcsövek hozzák az építő anyagot s ha csak tőlük függne, egy pár óra alatt észre sem lehetne venni a baj nyomait, éppen mint a hangyafészeknél. Ámde az emberi testnek nagyon sok esküdt ellensége van, amelyek állandóan körülte ólálkodnak, hogy valahol rést kapjanak, betörjenek és bajt csináljanak. A jelentéktelen kis sebbe bele verődik a szenny, por és velök a kártékony bacillusok s éppen mint az éhezett állatok, mikor élelemhez jutnak, mohón neki esnek s igyekeznek fölfalni. Szabad szemmel látjuk a seb helyén megkezdett kérgező kinövést, érezzük, hogy egy kis izgató fájdalom kezdődik, de nem gondoljuk meg, hogy az ellenség már kezd győzedelmeskedni s fog is, ha nem álljuk útját a garázdálkodásnak tisztasággal, védelemmel és ellenszerekkel. Így vagyunk ezzel akkor is, a mikor nem a testben, hanem a lelkünkön, családunkon, községünkön, hazánkön s nemzetünkön esik sérelem. Minden okos ember azonnal védelemhez lát s nem engedik meg, hogy az ellenség diadalmaskodjék, még ha csak olyan kis bajt csinál is, amilyen a felbőr lehorzsolása.

*

Nagyon nehéz idvezitni azokat, akik idvezülni nem akarnak. Injektiókkal lehet élesztgetni a haldokló testet, de az orvos nagyon jól tudja, hogy ez már utolsó reménység s még az is nagyon vékony. Mi azzal tartunk, hogy az ép, egészséges embernek nincsen szüksége mankóra. Ha valaki rövidlátó s még ha messzi látó is, jól megválasztott szemüveggel szabályozzuk a látását, de csak hagyjuk, hadd lásson ő magának, mert amit a maga szemével lát meg, amit a maga lelkében forgat meg az az övé s azt tőle el nem vehetik semmiféle mesterkedéssel.

*

Némely egyházban roppant nagy dolgot csinálnak a téritésből. Eszünkbe jut a fősvény ember. Ez is szeretne összekaparni minden fillért, hogy sok legyen, de azután majdnem éhezik, mert nem tudja használni a mije van s a pénze megpenészedik és gerroszdásodik, mert elzárja a forgalomból, megfosztja a szabad mozgástól. Némelyik téritő még fizet is, hogy a hódításával dicsekedhessék. Így teszen a kereskedelmi utazó is, sőt ígér ingyen portékát: pántlikát, zsebkendőt, képeskönyvet, modern regényt. A rászedett ember elveszíti a fejét a csábító haszontalanságtól s csak akkor veszi észre, hogy meg van csalva, a mikor már késő.

*

A veszedelmes koldusok. Mindennapi dolog, hogy koldulás, kéregetés címe alatt fölkeresik házunkat néha szegényes, néha jó öltözetű emberek. Megható szavakkal mondják el életük történetét. Mindenik olyan szerencsétlen, a milyen több nincsen a világon. A meleg szobában élő ember szíve elérzékenyül és segít. Néha tán az utolsó, de éppen nem fölösleges koronát viszik el. Egy pár nap mulva olvassuk, hogy jól öltözött emberét eltoloncolták, mint közönséges csalót. Mi történik a jótékony emberrel? Bosszuság fogja el, megkeményíti szívét s az akkortájtban betoppanó kéregetőt üres kézzel bocsátja el. Egy pár nap mulva meghallja, hogy az elutasított milyen igazán szerencsétlen. Most már szemrehányás gyötri s fölfogadja, hogy inkább ad két kérőnek aki nem érdemli meg, hogysem elbocsásson egyet, aki rá van szorulva, mert a bosszuságot könnyebb elviselni, mint a szemrehányást.

*

Egy ember a részegeskedés miatt fogházba került. Hát mégis miért nem hagyta el az ivást, mielőtt ide jutott volna? Kérdezte a bíró. — Hiszen én feltettem volt magamban, hogy nem iszom pálinkát, de nem tudtam megtartani. Azt is megpróbáltam, hogy eljárak a templomba, de az sem használt. A feleségemnek is felfogadtam, hogy nem iszom, de nem ment. Hála Istennek, hogy bekerültem ebbe a fogházba, mert itt legalább nincsen pálinkás

boltt, sem korcsma s így hát nem lehet inni. Biz' ez furcsa megoldása a részegeskedésnek! Vajjon nem volna-e egyszerűbb bezárni a korcsmát. Lám akkor nem lenne szükség annyi bőrtőnre s megtelnének a templomok.

Imádság.

— A kolozsvári unitárius templomban márc. 15-ének 60-ik évfordulóján elmondotta Dr. Boros György.

Ki szívet alkotál s bele érzelmeket
Szeretni lángolón hazát és nemzetet,
Kinek hatalma szab országokat, határt:
Hazánk nagy istene, tehozzád száll imánk!

Oly nagyon szeretnénk fölemelkedni a lélek dicső világába, ahol csak veled lehetnénk, veled egyedül. Oly nagyon szeretnénk a te isteni szárnyaid gyorsaságával elrepülni s visszaszállani a multba. Oly boldogok lennénk, ha atyai bölcsesség megértetné velünk, miért omlott oly sok drága vér a szép magyar haza földén. Annyira megszentelné szívünket, megedzené lelkünk akaratát, ha megérezhetnők a melegét annak a fényes lángnak, amely 1848 márciusa 15-én tűzoszlopként kitört a mi nemes őseink kebeléből. Oh minket még az a tudat is megáldana, hogy a mi érzelmeink és gondolataink ebben a pillanatban méltók arra, hogy emlékezzünk azokról a dicsőkről, akik a népszabadság szent evangéliumát kihirdették!

Hol találjuk meg most a magyar Sion hegyét, ha nem a szívében, hol lássuk meg isteni szentségedet, ha nem itt, a Te hajlékodon, ahol lelkünk szárnyai összeölelkeznek és emelkednek Hozzád közelebb, Uram, mind közelebb.

Hisszük Atyánk, hogy te jókedvedben teremtetted a magyart, hogy azért bocsátottál rá annyi balszerencsét s oly sok vizzályt, mivelhogy igen nagyon szeretted.

Köszönjük bölcseségednek, hogy sujtoló vessződ csapásaival mindannyiszor fölbresztetted álmunkból, valahányszor ránk akart törni az ellenség. Köszönjük jóságodnak, hogy nem engedted, hogy szívének megfásuljon, hanem cselekedted, hogy ellenségeinknek rossz helyett jóval fizessünk, mert így betöltöttük nagy mesterünk, a Jézus intését: aki kövel dobott, dobd vissza kenyérral.

Hisszük Atyánk, hogy te minket ebben a magyar Kánaánban választott népeddé fogadtál és ránk biztad, hogy itt a te akaratod dicsőüljön meg a népek boldogságában, a jóllétben, a tudományban, a békességben, a haladásban.

Kérünk, növeld minket egyen-egyen, hogy akaratodat megértjük és teljesítsük, taníts, hogy jók és igazak legyünk csele-

kedeteinkben, ne engeddd, hogy elfeledkezzünk a haza iránti gyermeki kötelességekről.

Cselekedjed, hogy törvényeidet mindenki tisztelje, s a haza alkotmányát védőpajzsának ismerje. Cselekedjed, hogy a hűtlenek megszegyenüljenek, a tétlenek és félenk szívüek munkára serkenjenek. Cselekedjed, hogy ez a nap minden esztendőben legszebb ünnepnapja legyen a magyarnak és a haza minden fiának.

Most pedig vértedz föl szívünket a hazafiak és honleányok legerősebb pajzsával: hazaszeretettel, hitbuzgósággal, munkára-készséggel, a rossz megvetésével, a jó keresésével.

Isten áldd meg a magyart jó kedvvel, bővséggel,
Áldd meg egyhivők házát tündöklő erénnyel.

Ámen.

A 60-ik március 15-ike kollegiumunkban.

Az iskolának egyik fontos hivatása az, hogy a tanulóiban a hazafias szellemet ápolja, növelje. A gyermek lelkében elültetett mag oly talajba jut, melyben kedvező körülmények közt erős törzsű, terebélyes fa fejlődik belőle.

Unitárius kollegiumunkban, hála Istennek, oly férfiak állanak az ifjuság élén, kik e nemes feladatnak lelkesen tesznek eleget. Már a kis elemi iskolás gyermekek vezetése oda irányul, hogy korán megtanulják, mi a haza s miért kell szeretni az őseink véréből megszentelt földet. A március 15-iki ünnepélyek ezt bizonyítják. Március 14-én megkezdődött a nagy nap ünneplése az elemi iskolában. Öröm volt látni, mint gyülekeztek az ünneplő ruhájukba öltözött, nemzeti színű kokárdás kis fiuk kipirult arccal, a lelkesedéstől fénylő szemekkel. Többen szavaltak hazafias költeményeket s együttesen énekeltek hazafias dalokat. *Nagy József* tanító tartott a gyermekek értelméhez mért előadást március 15-ének nevezettségéről az ő közvetlen, egyszerű előadási módjával. Hogy mennyire tud a gyermekek lelkéhez hozzáférni, az mutatta, hogy minden gyermek a lehető legfigyelmesebb arccal hallgatta és lelkes éljenzéssel jutalmazták jó tanítójukat. Délután a papnevelő-intézeti ifjuság ünnepelte meg önképző körének keretében. Bartók Géza önképzőköri elnök lelkes szavakkal nyitotta meg a gyűlést, mire Szász Dénes II. éves papnövendék tűzzel szavalta el a *Talpra magyar*-t. Szathmári Miklós felolvasás keretében méltatta Március 15-nek történelmi fontosságát s buzdította az ifjuságot tettekben nyilvánuló hazaszere- tetre. A programot Zoltán Sándor I. éves papnövendék tárogató-játékkal zárta be.

Március 15-én d. e. $\frac{3}{4}$ 9 órakor a gimnáziumi ifjuság rendezett ünnepélyt, melyen megjelent a tanári kar, az egész ifjuság s emellett számos érdeklődő. Az ifjusági daloskar nyitotta meg a Himnusz magasztos hangjaival. Kelemen István III. éves papnövendék mondott szép, szívből fakadó imát. Az ünnepi beszédet Kis Elek VIII. g. oszt. tanuló tartotta. Beszéde telve volt az ifjuság tüzevel, de egyszersmind mély erkölcsi komolysággal is. A *Talpra magyar*-t Szakács Zsigmond VIII. g. oszt. tanuló szavalt igazi hazafias lelkesedéssel. Szavalt Kovács Mózes VIII. oszt. és N. Nagy Lajos VII. oszt. tanuló, mindkettő egyesén. A programmból különösen kiemeljük Márkos Mózes VIII. g. oszt. tanuló tárogatójátékát. Először zenekisérettel, majd midőn meg kellett ismételnie játékát, szólóban tárogatózott oly szívrehatóan, hogy nem egy jelenlevő szeméből csalt ki könnyeket a mélabús kurucnótákkal. Az ünnepélyt az ifjusági daloskar a Szózáttal zárta be. A templomban is alkalmi ünnepi istentisztelet volt. Magas szárnyalású, hazafias érzéssel telt imát mondott dr. Boros György theol. dékán, a beszédet pedig Csifó Salamon lelkeszt tartotta. Beszédét főképen az ifjakhoz intézte, intve őket, hogy hazaszeretetük ne üres, nagy szavakban, hanem a tettekben nyilvánuljon. Közben a papnevelő-intézet daloskara énekelt megszokott művésziességével.

A templomozás után még jutott ideje az ünneplő gyülekezetnek arra, hogy a Mátyás-szobornál rendezett városi ünnepélyen is részt vegyen. Itt Daday László tartott nagyhatású beszédet, majd a Petőfi-emléktáblához vonult zeneszóval a Biasini-szálló elé, hol Vásárhelyi Zsigmond ref. theológus tartott beszédet. Az ifjuság hazafias dalokat énekelve járta be a várost. Egészében véve az ünneplés méltó volt a nagy nap 60-ik évfordulójához.

— n r.

A mit minden unitáriusnak tudnia kell.

(4. közlemény.)

Az egyház körei.

Az unitárius egyház a közigazgatás érdekében föl van osztva kilenc (9) kerületre (megyére), melyeket törvényeink egyházköröknek neveznek. Az egyházkörök külön csoportokra osztják az egyházközségeket.

Az egyházkört az egyházköri közgyűlés kormányozza. A kör élén áll az esperes és két (2) felügyelő gondnok. A közgyűlésnek hivataluknál fogva tagjai: az egyházköri jegyző, közügyigazgató, pénztárnok, jogtanácsos, rendes, hely.- és segédlelkészek,

unitárius iskoláink tanítói, a püspökileg kinevezett kántorok, kántortanító, a kör területén levő közép- és felsőbb iskolák rendes képviselői. U. m. a theol. intézettől egy, a főgymnáziumtól kettő, s az algimnáziumtól egy képviselő, akik az illető tanári kar által 3 évről—3 évre választatnak, továbbá az egyházkörben lakó egyh. tanácsosok és főtanácsi képviselők, az egyházközségekből egy képviselő.

Évenként rendszeren egy, szükség szerint több közgyűlés tartatik az egyházközségekben rendre. A közgyűléssel kapcsolatban mindig istentisztelet van. A közgyűlésen kötelesek megjelenni: a lelkészek, kántorok és kántortanítók.

A közgyűlés tárgyalja a főhatósági leiratokat, foglalkozik az egyházközségek szellemi, vallási és anyagi ügyeivel s azoknak javítására törekszik. Határoz új egyházközségek alakulása fölött, gondoskodik a szorványban levő hívekről, szegényekről, árvákról. Támogatja a keblében alakult társulatokat, egyesületeket.

Az esperes évi működéséről szóló jelentést meghallgatja s észrevételeit megteszi. Választja saját tisztviselőit és képviselőit. A választások titkos szavazás útján történnek s megerősítésre az E. K. Tanácshoz terjesztetnek. Felülvizsgálja a népiskolai jelentéseket, ajánlatot tesz segélyügyekben, gondoskodik a zsinat helyéről és ellátásáról.

Az esperes hat évre választatik, a körü gondnokok élet-hosszig. Az esperes az egyházkör kormányzója, az egyházi és vallásos élet felügyelője. Az E. K. Tanácshoz tartozó ügyek, kérdések mindig esperesi úton és véleménnyel ellátva terjesztetnek föl.

Joga van fölfüggeszteni a nagyobbfoku hibában talált egyházközségi tisztviselőt. Biráskodik az egyházközségek s a belső emberek között vagyoni ügyekben fölmerült vitás kérdésekben.

A felügyelő gondnokok a körü közgyűlés társelnökei s az egyházkör valláserkölcsei és vagyoni érdekeinek őrei, irányítói, gondozói az esperesekkel egyetértőleg.

A körü jegyző a kör gyűléseinek és vizsgálószékének tollvivője. A közügyigazgató a rend és törvények őre, fegyelmi ügyekben a vád képviselője. A pénztárnok a körü pénzek kezelője, a jogtanácsos a jogi kérdésekben véleményez és eljár az egyházközségek vagy a kör érdekeiben.

Két szabályt mindenki a szive táblájára írjon fel: 1. Senkiről se hidd el a rosszat, míg teljes bizonyossággal nem tudod, hogy ugy van. 2. Még akkor se mond el senkinek hacsak feltétlenül nem szükséges s ha Isten előtt is nem mernéd elmondani.

Az E. K. Tanácsból.

— Március hó 11-én tartott ülés. —

Végh Mihály egyházi és püspöki titkárnak az elnökileg elintézett ügyekről beterjesztett havi jelentéséből megemlíjtük, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter ujabban Kovács Ilona dombói tanítónő fizetése kiegészítésére kiutalta az 1907. évi XXVII. t.-c. értelmében szükséges államsegélyt. Továbbá, hogy a székelykereszturi gimnázium VI-ik és a tordai gimnázium I–IV. osztálya nyilvánossági jogának 1907/8. tanévre is engedélyezésére a vallás- és közoktatásügyi miniszter feliratilag fölkérte.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter értesítése az 1907. évre adott 100.000 korona egyházi államsegély, valamint az 1907. évi segédlelkézi átalány számadásainak elfogadásáról tudomásul vétetett. A titkár számadása az 1904. évben nyomtatott Névtárról helybenhagyva lett. A kisebb alapok 1907. évi számadása helybenhagyva lett, elfogadásra az E. Főtanács elé terjesztetik. Megemlíjtük, hogy a kisebb alapok leitári vagyonszaporulata 1907. évben 8612 kor. 27 fillért teszen. Az 1908. évi segédlelkézi átalány (2000 kor) kiutalása tudomásul vétetvén, kongruapénztárnok utasított a kiutalt összegnek további intézkedésig gyümölcsözőleg való elhelyezésére.

A főgimnáziumunknak 1896/7. tanévben végzett ifjak 240 korona adománya a kollegiumi konviktus javára, köszönet kifejezése mellett örömmel vétetett tudomásul. Néhai Ádám Albert kereszturkőri felügyelő-gondnok afiának hagyományáról beterjesztett jelentés, mely szerint értékes könyvtárát székelykereszturi gimnáziumunknak hagyta, kegyeletes érzéssel vétetett tudomásul s a kereszturi gimnázium igazgatósága utasított, hogy kegyelete jeléül a hagyományozott könyveket lássa el ilyen feliratu bélyegzéssel; »Ádám Albert könyvtára«.

Bodor Istvánné kérésére a Raffaj Károly-féle hagyatéki iratok közül 6 drb iratnak, használat véget eredetiben való kiadása, megfelelő elismervény ellenében engedélyeztetett.

Kollegiumunknak a londoni magyar kiállításon részvétele tárgyában felterjesztett jelentés, jóváhagyólag vétetett tudomásul. Ifj. Vlász Jánosnak főgimnáziumunkban magánvizsgálatra állás megengedetett. A kolleg. igazgatóságnak előterjesztésére 1907/8. tanévtől kezdve, további intézkedésig, a tanulók után a kolleg. konviktus bérllőnek fizedendő díj egy napi étkezésért, fejenként az eddigi 70 fillér helyett 4 fillér emeléssel 74 fillérben állapított meg. Dacára a drágasági viszonyok folytán tett ezen

emelkedésnek, a tanulóktól szedett konviktusi díj nem emeltetik. A tordai gimnázium régi igazgatói lakásának átalakítása engedélyeztetett.

Dávid Ferenc születése 400-adik évfordulójának 1910. évben leendő megünneplése tárgyában javaslatlételre egy kisebb-körű bizottság küldetett ki.

Kiss Sándor Amerikában tanuló papjelöltnek az Amerikában élő magyar unitáriusok között tett látogatásáról küldött terjedelmes jelentése, méltányló elismeréssel vétetett tudomásul. Főgimnáziumunkban a folyó tanévben tartandó érettségi vizsgálatok idejéül, a szóbeli részt illetőleg, június hó 9–13 napja tüzetett ki. A Szindi jobbágy-féle birtoknak újabb hat évre haszonbérbeadása évi 2800 korona haszonbérért, jóváhagyatott. Ugyanezen birtokhoz egy belső telek megvásárlása engedélyeztetett. A kolleg. kórháznak fürdőszobával ellátása meghatározott. A pénztárvizsgáló-bizottság jelentése egyházunk pénztárának Hadházi Sándor új pénztárnoknak átadásáról, valamint a közpénztár megvizsgálásáról tudomásul vétetett a kapcsolatos intézkedések megtételtek és a bizottságnak odaadó buzgósággal teljesített nagy fáradságot igénylő munkájáért elismerő köszönetet fejeztetett ki. Kuncz Elek tankerületi főigazgatónak, mint kormányképviselőnek főgimnáziumunkban tett hivatalos látogatásáról felvett és fölterjesztett jegyzőkönyv, mely szerint minden tapasztaltak felett teljes megalégedését fejezte ki, örömmel és megnyugvással vétetett tudomásul. Az egyházkörök vagyoneleltárait illetőleg, tekintettel arra, hogy az eddigi leltárak adatai sok helyen nem megbízhatók, s az eljárás nem volt egyöntetű, a minek tulajdonítható, hogy az utolsó leltári felvétél 1¹/₂ millió vagyonszaporulatot és 90.000 korona tehercsökkenést mutatott, határozottatott, hogy a jelen évben a legnagyobb pontossággal állíttassanak újból egybe a vagyoneleltárak s így remélhetőleg hű képét fogjuk kapni az egyházkörök vagyoni állapotának. A leltári íveket az E. K. Tanács nyomatja ki és küldi meg az egyházköröknek.

V.

Benczédi Domokos.

(1868–1908.)

A halál megint berontott soraink közé s egyházi életünk egy lelkes apostolát, egy kötelességét mindhalálíg hiven teljesített, közszeretben álló szerény lelkipásztort, egy ifju családapát ragadott magával erőszakos keze.

Alig múlt el két hete, hogy otthonában egyházi dolgokkal foglalkozván, jó kedvben bucsúztunk s az ismét találkozás mily

fájdalmas vala. Ekkor már ravatalon nyugodott a vallás híu szolgája, a szerető férfi, a kedves gyermekek önfeláldozó, gondos édes apja. Körülötte sirtak a gyászoló hives, a bánatos hitves s az árva gyermekek. Emberi szem ott könny nélkül nem marada.

Benczédi Domokos csegezi unitárius lelkész, szül. Felső-Benczéken 1868-ban. Ös-nemes székely szülőknek volt gyermeke. Tanulásait szülőfalujában kezdette, majd folytatta toroczkói s tordai algyrnasiumunkban s befejezte a kolozsvári főgymnasiumban. Mint tanuló a középtehetségü fiuk közé tartozott. Nyílt, becsületes lelke már akkor mindnyájunk barátságát szerezte meg neki. Birta tanárainak is atyai szeretetét.

A theológia végeztével, a papi vizsga sikeres letétele után a csegezi unitárius egyházközség bizalma s főpásztorunk atyai keze 1894-ben csegezi egyházközségünkbe állítá lelkipásztornak. Azóta mindhalálig ez egyházközséget szolgálta hiven, igazán, emberül.

1895-ben lépett házasságra bágyoni Pálffy Annával. Boldog családi életket életben levő 2 fiu., 2 leánygyermekkel áldotta meg az isteni gondviselés.

Mint lelkipásztor egyházáért élt és halt. Lelkipásztorsága idején váltattak meg a belső emberi bérfizetések. Mint Mózes a kősziklából is vizet fakasztott, az addig — természeti fekvésénél fogva megvalósíthatatlannak látszó helyen — a papi telken kutat ásátott. Romladozó templomát több ízben javíttatá. Most egész erejével azon fáradozott, hogy hűségese segítő társa, az egyházközség nagy jóttevője, vezető embere Pálffy Jánossal együtt új templomot építtessen. Neki azonban csak a terv, az előkészület maradt, a megvalósítás Salamonra várakozik. Ily odaadás közt érte utol a halál parancsoló szava s a 40 éves férfit 1908 márc. 6-án este 6 órakor elszólítá. Mint jó katonát, őt is a harcmezőn találá a golyó; mert ép temetése napját megelőző 2 héttel keblitanácson elnökölt, az állami tanítóságot a kántorsággal összekötni kívánván, midőn eszméletét veszthe, öntudatlan esék össze; s nem is tért többé magához.

Mint férj, hiven szeretett és gyöngéd volt, mint édes apa rajongásig szerette gyermekeit.

Szerény és alázatos volt, mindenkit megbecsült s azért ellensége senki, barátja annál több volt. Ha jellemét akarná az ismeretlen, elég legyen annyi, hogy annak a Benczédi családnak vala sarja, mely család adta az unitárius vallásközségnek Benczédi Gergely közpénztárnokot. Egyszerü puritán jellemü, unitárius férfi. Ezt méltányolva, választá körünk többizben főtanácsü képviselőjének.

Temetésén megjelent az egész község, belső emberek, úgy a lelkész, mint énekvezéri kar csaknem teljes számban. A vidék értelmes közönsége, közel levő falvak lakószai tömör gyalogsorban.

Templomban beszédet alulírott, kihez 22 éves barátság fűzte, sirjánál búcsúszórt Németh István toroczkói lelkész, körjegyző tartottak.

Abban a biztos tudatban oszlottunk sirjától, hogy a mi gyászunk egész vallásközönségünk gyásza s ezért lapunk utján is közzé tesszük közös bánatunkat.

Biró Lajos.

Levél Ámérikából.

Kelt Martins Ferri Ohio, november 12.

Kedves szerencsétlen testvérem, Zsuzsika!

Fájó szívvel kell neked megírjam ezt a gyászos levelet, mert sajnálom a te szerencsétlen életedet, mert nincs társad, nincs József, meghót József, nincs a te árva gyermekeidnek édes apjok, nincs akit várjanak haza Ámérikából. Mindenkié menyen haza, csak az övék nem soha. Nem akartam megírni, Zsuzsika, a József betegségét, mert azt vártam, hogy jobban lesz s akkor megírjuk, de már azt kellett írjam neked, hogy neki már nem fáj suhutt, mert ő meghót, nyugszik csendesen, nincs kitől várjad a levelet többet.

Nem tudtam semmit róla, mikor lett beteg, mert távol vótunk egymástól.

Hétfőn a kórházba vitték Jakab Jánosék, Isten áldja meg őtöt. Mellette állott velem a kimulásáig, csak az esik nekem rosszul, hogy nem izenték meg nekem, csak csüörtökön mondta meg Ábel, hogy József a kórházba van. Mikor odamentem s kérdezgettem tőle, hogy hol fáj?, alig tudott annyit mondani: »suhutt se fáj.« Ez vót a legutólsó szava. Többet nem szollott senkinek. Vasárnap tizenkét órakor meghót. Eltemettük hétfőn délután három órakor. Csak tízen vótunk a temetésin s a magyar lutheránus pap. Egy gyászos kocsi vitte őtet, kettő minket a vilingi temetőbe, a hól örökre elmaradtunk tőle, ott nyugszik csendesen. Temetésére gyűjtögetek. Került 32 dollár, neki vót 30 dollárja. A temetésért kellett fizetni 56 dollárt, a kórházba az ápolásért 7 dollárt, a doktornak még nem tudom mennyit kell fizetni, de annak nem kell sok, egy pár dollár körülbelül, a papnak 3 dollár, utóvégül belékerül 200 forint magyar pénzbe. De azért ne búsuljatok, az itt mind kikerül, ne szomorkodjatok

mélyen, mert a jó Isten nem hágy el. Hiába küzdöttetek egymásért, már nem tudtok együtt élni. Nyugodjál belé, hogy ő már nincs, nem hallod többé a biztató szavait.

A Vilingi temetőben egy sírhalom domborul
Nem sir fölötte senki se, rá csak az ég könnye hull,
Nem ékesíti azt virág, se rózsza, se liliom
— Mert egy hontalan árva nyugszik benne —
Nincs szívében sem honvágy, sem fájdalom!

Kedves, jó testvérem, ne csüggedj el, mert a jó Isten nem hagy el tütköt se, a kedves árva gyermekeiddel együtt gondolatokat viseli. Tudom, hogy a szegény Kati néninek (az elhunyt édes anyja) is mély fájdalom ütődik szívébe, mikor ezt a gyász levelet olvassák, hanem nyugodjék belé ökelme is, hogy nincs József jó fia. A jó Isten vigasztalja mind az egészet. Örözzé több szomorúságtól, mert ez elég éccerre elviselni. Isten gyógyítsa a fájó szíveteket.

Jó testvéred
János.«

E szomorúan megrázó levél Ravába jött. Ott siratják a halottat.

Székely vérem, vágyol-e Amérikába! Ha igen, betelik rajtad: »Babilóniába mégy és ott halsz meg és ott temettetel el.« (Jérémias XX. 6.)

Közli: S. J.

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

Az egylet pénztárába f. évi febr. 20-tól márcz. 21-ig rendes tagsági díjat fizettek: József Jenő Sósmező, Dánffy Alfréd Kun Pál, Biró Andrásné Kolozsvár, Máté László Nagyenyed, Lengyel Ferencz Piski, Kelemen Lajos Sósmező, Id. Daniel Gábor Budapest 1908-ra, Krécsi Béla Budapest 1907—907-ra, özv. Dengyel Jánosné Kolozsvár 1907-re, Kisfaludi Zsigmond Temesvár 1907—1908-ra, Gál Lajos Celna, Gál Imre Szentgericze 1902—908-ra, Kovács József Kolozs 1908-ra.

Előfizetési díjat fizettek: Major Domokos Zsibó 1906—908-ra, Ferenczi Mari Kolozsvár, Szinte Ferencz Brassó, Végh József Székelykocsárd, özv. Buljovszky Gyuláné, Simó Ferencz Budapest, Cseh Kálmán Zilah 1908-ra, dr. Morvai Istvánné Kovászna 1906-ra, László Pálné Abásfalva 1908-ra.

Az udvarhelykőri fiókegylet pénztárába fizettek az 1908. évre: Egyház-

község, Dombi János, Györfi István és Kiss József *Homorodszentmárton*. Pap Zsigmond és Barabás Vilmos *Gyepes*. Sándor Gergely és Bálint Balázs *Lókod*. Egyházközség, Balázs András, Vida Sándor és Sándor Mózes *Kénos*. Vári Albert, Deák Lajos és Barabás András *Székelyudvarhely*. Egyházközség, Kiss Mózes, özv. Gergely Mózesné, Kádár Lajos és Kádár Lajosné *Abásfalva*. Kovács Imre és Vári Elek *Keményfalva*. Egyházközség, özv. Benedek Imréné, Pál Jánosné, Borbáth Zoltán, Pál Ferencz, Pál Ferenczné, Bedő József Egyed Albert, Vas Albert, Szabó Dénes, Máthé István, Rend Aurél, Polák Ignác, dr. Papp Ferencz, Bekő Mihály és Deák Lajos *Oklánd*. Egyházközség, Gál József és Úrmösi Jenő *Recsenyéd*. Egyházközség, Úrmösi József, Úrmösi Józsefné, Egyed Ferenczné, Bencze Gábor és Kiss András *Szent-Pál*. Szén Mihály és Nagy Gyula *Szent-*

Péter. Egyházközség, Vajda Antal, Péter Sándor, Barta Ferencz, Péter Sándorné, Máté Lajos és Bedő József *Városfalva.* Egyházközség, Ürmösi Károly, Ürmösi Károlyné és Kiss György *Jánosfalva.* Tibáld József, Tibáld Józsefné, Deák Mózes és Benedek András *Újfalva.* Egyházközség, Demeter Dénes és Demeter Dénesné *Karácsonyfalva.* Egyházközség, Kriza Sándor, Kriza Sándorné, Ajtai János, Ajtai Jánosné, Péterfi Aron, Péterfi Aronné és Barra Lajos *Hom.-Atmás.* Egyházközség, Kiss Tamás, Kisgyörgy Sándor, Kisgyörgy Sándorné, Kisgyörgy Zsuzsa, Máthé János, Máthé Jánosné és Székely Zsigmond *Vargyas.* Egyházközség, Sándor Gergely, Kiss Jakab, Kiss Jakabné, Koncz János és Szatmári Miklós *Ders.* Mátyás János, Mátyás Jánosné, Szatmári Lajos és Szatmári Lajosné *Muzsna.* Kiss Anna férj. Imre Zsigmondné *Kibéd.* Szatmári Ferencz *Szava.*

1907. évre: Gergely Mózes *Abásfalva.* László Károly *Szentmárton.* Kelemen Lajos *Karácsonfalva.* Özv. Cseke Péterné *Városfalva.* Önképzőkör *Vargyas.* Márkus András *Jánosfalva.* Szabó Mózes, Bencze Gábor és Györfi Ilona *Szentpál.* Koncz János *Ders.* Sándor Gergely *Lókod.*

1906—1907 évre: Sándor Mariska *Vargyas.*

1905—1907 évre: László Anna *Abásfalva.*

1903 évre: Sándor Gergelyné *Ders.*

Az U. K. költségeire ajándékoztak Veress György Nagyajta 1 K, Kelemen Albert Marosvásárhely 5 K, özv. Benedek Imréné Okland 2 K. Fogadják az egylet köszönetét.

Kolozsvár, 1908. márcz. 22-én.

Gálfi Lőrincz, pénztárnok.

Az aranyostordai fiökkörben a tagsági díjak, amíg pénztárnok választatnák, Lőrinczy Dénes tordai lelkész, fiökköri alelnökhöz küldendők.

Teljesen szegény konfirmáló gyermekeknek a perselyalpból ingyen küldünk konfirmáció emlékkönyvet, ha az illető lelkész ur a nevéket beküldi.

Az Unitárius Közlöny iránt az olvasók az 1908. évben oly sok szeretetet tanusítottak, hogy a munkások terhét kedvessé és könnyűvé tették.

Levelező tagjaink üzeneteiből látható mi foly a távoli és közeli helyeken. A lap végén levő felhívást ajánljuk szíves figyelmébe.

A Dávid Ferencz Egylet, mint minden évben, úgy az idén is megtartotta igentanulságos, valláserkölcsei ismeretterjesztő felolvasó gyűléseit. Tartatott három, melyeken felolvasást tartottak: Dr. György János »A szocializmus és az egyház viszonyáról«, dr. Gál Kelemen »A Történeti Jézusról«, dr. Boros György »A 10 parancsolatról« és dr. Tóth György szintén »A 10 parancsolatról.« A felolvasó gyűlések sikeréhez hozzájárultak szavalaikkal: Gálfalvi Irén kép. növ., Györfi István pn., Kisgyörgy Imre pn., Taar Géza pn., Útő Lajos pn. és a papnövendékek énekara Iszlai tanár ur vezetésével. A gyűléseken Kozma Ferencz elnök ur mondott igen élvezetes és kedves megnyitó és bezáró beszédeket.

Tanári értekezlet Tordán. Az ősszel tartott zsinati főtanács »a felsőbb oktatás ügye minél sikeresebbé tétele céljából« elfogadta az E. K. Tanácsnak azt a javaslatát, hogy papnevelőintézeti és középiskolai tanáraink évenként értekezletet tartsanak. Az egyházi főhatóság elrendelte, hogy az első értekezlet már az idén megtartsék. Közös megállapodás szerint ezt az értekezletet az idén Tordán április 11-én tartják meg a következő tárgysorozattal: Varga Dénes igazgató a tordai iskola multjából olvas föl. Dr. Boros György dékán: Mi teszi szükségessé a tanári értekezlet tartását? Dr. Kiss Ernő: Új irány a latin nyelv tanításában. Pap Mózes: Szeretet a nevelésben és oktatásban. Nagyreménységgel vagyunk az értekezletet iránt. Bizton várjuk, hogy meghozzák nevelésügyünkben az üdvös eredményeket s az együvértartozás és egyetértés hagyományos érzését.

A Budapesti Dávid Ferencz Egylet febr. 23-iki házi-estélye alkalmából a következő felülfizetéseket hálás köszönettel nyugtázzuk: Perczelné 60, Faluvéginé 25, Néreiné, Gruzsné, Botárné, L. dr. Sándorné, Ürmösy Miklósné, dr. Székelyné, Zipernovszky, dr. Dánielné 20—20, Józsné 15, Tejfalusyné, Józanné, Gmehlingné, Pessiné,

özv. Bogyainé, özv. Kozmáné, Wendler Irma, dr. Úrmössyné, Máthéné, Kozma Gyuláné, dr. Kreuslerné, özv. Derzsiné, Radickené, dr. Herczelné 10—10, Fábryné 8, Májay B. Zettner V., Zettnerné, Törökné, Ajtayné, K. Gy., Püsköstyné 6—6, Sthymmelné, Pulszkyne, Ujváryné, Mattuschekné és Márkus K. 5—5, dr. Máté S., dr. Gáspár J., Kuliffay 4—4, Deák F., Tejfalusy, Kiss M., K. F., Polónyi, Zsilinszky M., Párczer Gy., dr. Finály, N. N., Pek Emil Ágost 2—2, Dimény L., Nagy Dezső, Péterffi Á. és Zipernovszky K. 1—1 K. Összesen: 511 K. Budapest, 1908. márczius 15.

Józan Miklós, egyleti pénztáros.

Karácsonyfalván márczius 15-ét szép és hazafias ünneppé ülték meg. Az unitárius templom tornyán és két iskotai épületen nemzeti zászlók hirdették a nap jelentőségét. Az iskolások dalkara több énekszámot adott elő, Benczédi tanító fia érdeme; a nagyközönség, mely a templomot megtöltötte — közte az egyházi és polgári előljáróság testületileg — a „Te bened biztunk» zoltár első versszakát énekelte el. Demeter Dénes lelkész áhitatos imában és hazafias szellemű beszédben emlékezett meg a 60 év előtti nagy nap vívmányairól, a szabad magyar hazáról és a szabad szellemű magyar unitárius egyházzról. Ezek szeretetére tanított. 15 növendék szavalt szépen, érzéssel. A sikerült szavatelok Kelemen Lajos ig. tanító afiát dicsérik. A lelkes ünnepélyt a »Szózat« zárta be, melyet a közönség és növendékek sokasága énekel.

IRODALOM.

Demeter Dénes hom.-karácsonyfalvi lelkész 1902-ben »Konfirmációi Emlék«-et irt, ezt az EKT 290—1902. sz. elfogadta és ajánlta lelkészek, tanítók, szülok s egyházközségek figyelmébe. A művet szerző átadta kiadó Betegh Pál sz.-udvarhelyi lakosnak, kitől megrendelhető. A könyv imákat, egykötörténelmi és szertartási ismertetőseket tartalmaz s több kép díszíti a szép tartalmat.

Szerkesztői üzenetek:

B. P. Mnchtr. Az érdekes cikk ki-szedve várja a jövő számot. **K. S-né.** Köszönet a lankadetan buzgóságért. **T. Á. Ev.** Mély köszönet. Nem is hit-tük, hogy ily sok ember csoportosult oda. Az ilyen helyekre legalább kör-lelkész kellene. **P. K. F.** Nagyon sa-jnáljuk, hogy immár lehetetlen bevenni a tudósítást. Máris több a szedés a rendesnél. A könyvet husvétii ajándék-nak fogjuk tekinteni, s ugy is várjuk. **G. J. R.** Levélben igazoltuk a dolgot. **A. K. A. Rh.** Rendbe jött. Üdvözöljük a hazai földön. Reméljük, hogy jobb lesz itthon. Jó lesz fölfedezni az ott levő hitrokonokat. Megköszönjük, ha tudósít. **A. D. F. E.** levelező tagjai még nem mindnyájan adtak jelt. Vá-runk minden kis hirt. Több levélről csak a jövő számunkban fogunk szólni. Érdekes életkép lesz ez a levélgyűjte-mény majd edgykor annak, a ki meg-fogja írni az unit. vallás történelmét

Levelező tagjaink üzenetei.

P. Z. Mdgys. Felkérésemre örömett sajátkezüleg irták föl neveiket gyűjtő-lapomra, ezideig ketten, de kérek még 3 jelentkező lapot, mivel még két egyént ezután s egyszersmind a jelentkező lappal akarok felkeresni — Köszönjük a készséges fáradságot. Már elküldöt-tük s jelentkező lapokról a borítékon is gondoskodtunk. — F. Á. bíró úr, Erzsbtvrs. Az ott lakók teljes névsorát szíves volt beküldeni. 71 ember van ebben a városban. Az irástudóknak megküldöttük. Ingyen felajánlunk 2 pld. azoknak a szegényeknek, akiknek a le-velező tag úr szíves lesz ajánlani. Kö-szönjük a szíves készséget: »a megtiszt. megbizást feltétlenül elfogadom.« Mi-lyen szép és követendő eljárást. »Én a híveket egybebhívtam, a megjelentek előtt VII. g. o. fiam által a Dávid Fe-renc életét, működését kivonatossan is-merttettem«. Köszönjük.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

Unitárius lapjaink elsejét néhai Kriza püspök elnevezte volt magvetőnek. Azóta több, aránylag sokkal több indult meg, mint bármelyik egyházban, de mindenik azért, hogy magvető legyen. Tudvalevő, hogy aki vetni akar, annak szántani is kell s az egyház mezeje az emberek szíve, olyan tágas, a melyen akad dolgozni valója akárhány munkásnak anélkül, hogy egymásnak vagy a közönségnek ártanának. Azt a közönség nem veszi rossz néven, ha ugyanegy dologról több oldalról hall szót. Az U. E. nemhogy határsértést követne el, midőn a D. F. E. dolgaiban buzgólkodik, hanem nekünk segítő társunk s a közönségnek teszen szolgálatot. Mi is hasonló cseleksznünk, valahol módunkban áll.

Bírósági előléptetések. Olvasóinkat érdekelni fogja, hogy a közelebbi előléptetések alkalmával a mi hiveink közül is sokakat ért kitüntetés. Ürmösi Kálmán kolozsvári törvényszéki bíró a VIII. fizetési osztályból a VII. fizetési osztályba neveztetett ki. Bedő Ferenc fogarasi járásbíró, Csongvay Géza és Dr. Tóth György kolozsvári ítélőtáblai tanácsjegyzők, Kilyén Ferencz dévai, Ádám Dénes Kolozsvár városi járásbíró, Dr. Dézsi Ferenc tordai törvényszéki, Csegey Árpád bethleni járásbíró albirák járásbírákká illetve törvényszéki bírákká nevezettek ki. Mindnyájan jelenlegi székhelyükön.

Az unitárius kollegium a londoni kiállításon. Londonban május hóban nyílik meg a magyar kiállítás. A kollégium igazgatósága a következő tárgyakat küldötte a londoni kiállításra: 1—4 elemi osztályos tanulók rajzait egy albumban körülbelül 80 rajzlappal; V—VIII. gimn. c. tanulók rajzait egy másik albumban 80 rajzlappal; 14 drb. fényképet az intézet különböző helyiségeiről; 8 drb. rajzlapot külön-külön függesztés céljából; végül 17 művet 19 kötetben, melyek az angol és magyar unitáriusok érintkezésének tanubizonyosságai. A rajzokat az országos mintarajziskola igazgatósága továbbítja Londonba előleges megvizsgálás és megválogatás után.

Székelly Ferenc debreceni kataszteri felügyelő fia Árpád, az államtu-

dományok tudora letette a jogtudományi doktorátust is igen szép sikerrel. Gratulálunk.

A bostoni nemzetközi kongresszuson tartott beszédekről és felolvasásokról terjedelmes nagy kötet jelent meg képekkel díszítve, melyek között Józán Miklós esperes afiáé is szerepel. E könyvből is lesz magyar kiadás.

Vallás, hit és tudomány című könyv elszámolását kérjük azoktól a kiknek megküldetett.

Unitáriusok hazánkban. 1900 óta Magyarország lakóinak 0.4 százaléka unitárius. Az 1905—6. tanévben a középiskolai tanulók 0.8 százalékát ők adták, tehát 2-szeres arányban tanulnak s a többi felekezetet közül csak a luth. versenyez vele a zsidón kívül. 100.000 kath. lakosra jut 337 középiskolai tanuló, 489 luth. 781 unitárius! A főiskolai tanulók közül 57 kath. és 75 luth.-ra 146 unitárius esik! Művelődésük aránya: ha a kath.-nak 1 százalék, a lutheránusnak 1.32, az unitáriusnak 2.56 százalék a megfelelő arányszáma. (Pesti Hirlap.)

Chalmers András wakefeldi lelkes, ki a Dávid Ferencz emlékünnepeken 1879-ben jelen volt, ismét megjelent közöttünk, mert elküldötte akkor irt szép könyvét a londoni kiállításra. Kedvesen emlékezik meg régi jó barátjáról, Kovács János tanárról s hogy fia már nős ember, úgy tünik föl előtte, mintha csak mese volna. »Mennyi változás 29 esztendő alatt! A gyermekek férfiakká lettek, a halál sokakat elvitt a születés sok újat hozott, mialatt mi ballagtunk előre a kijelölt úton s jegyeztük az öröm és bánat eseményeit«. A múlt évben nagyon beteg volt, minek következtében lemondással írja: »Attól félek, hogy többé soha sem fogom látni a szép Erdélyt, de ezután is éppen úgy fog érdekelni földje is népe is.«

Indiából mindig van egy-két papjelölt az angol unitárius teológiai akadémiákon. Egy Guthanker nevű ifju ember végzett Oxfordban s azután Németországban filozófiai doktori vizsgát tett s most már megy haza Az angol unitáriusok lelkes bucsú gyűlést tartottak tiszteletére.

Uj Zealandban nagy tevékenység-

get fejtenek ki az unitáriusok. Wellingtonban új templomot építenek rendkívül nagy költséggel, amit a gyülekezet tagjai fognak összegyűjteni. Unitárius kört szerveztek s itt lesz a központi mozgató erejük.

Elhunytak. 1908. márcz. 11-én halt meg Nagy Albert mócsi református pap. A jó pap halálhíre minket is szomoruan érint, mert egy minden ízében jó unitárius családot: a Hadházi családot is sújtja, miután Hadházi József dézsalfvi unitárius pap vőjét gyászolja az elhunytban. Erzékenyen érintette köztük Hadházi Sándor egyházi pénztárost is, kit kétszeres sógorság s a valódi jó barátság fűzött a jó paphoz. A megszorodott családnak legyen vigassza a hit.

Kriza János a kedves emlékü költő-püspök megtalálta méltatóit úgyis, mint akadémiai tag, úgyis mint unitárius püspök, Gyulai Pál és Jakab Elek kiűnő írók személyében. A szelíd lelkű és nemes érzésű családfő és jó ember méltatója egy hasonló jellemű költő-pap Rédiger Géza volt. Az a finom megfigyelés és nagy szeretet, amely a Rédiger rajzát áthatja, mindenkire kellemes benyomást tesz, még ha nem is ismerte Krizát személyesen. Ez a méltató emlékrájz arczképpel együtt megszerezhető **Unitárius jeleseink** című könyvben szerkesztőségünkben I K-ért.

Ravában színelőadással egybekötött farsangi bál tartott az unitárius egyházközségben január hó 19-én, mikor is Lőrinczi Lenke tanítónő és Patakfalvi Izsák új tanító az ifjuságnak sok fáradsággal betanított «Kósza Jutka» című szindarabot minden várakozást felülmúló kiváló sikerrel előadták s Rava összes lakosságának és a vidéki intelligenciának is emlékezetes és kellemes élvezetet szereztek. A beléptidíjak a 100 koronát felülhaladták, melyekből a kiadásokat leszámítva, 50 korona tisztajövedelem maradt s egy iskolai harmonium beszerzésére fordították. Felülfizettek: Dr. Hankó Domokos (Szászrégen) 5 kor., B. Bartalis Izsák (Magyar-Zsákod) 2 kor., Gyórfi Géza (Kaba) 2 kor., Bálint Mihály 1 kor., Benedek János 60 fillér, József Mihály 1 kor., Sárosi Józsefné 80 fillért s a zenészek ellátását. Szives köszönet

és elismerés a vezetőségnek, szereplő ifjuságnak és felülfizetőknek. — Rava, 1908 febr. 17-én. *Sárosi József* e. eln.

Recsenyédi egyházközségünkben az elmúlt 1907. év folyamán a következő ajándékozások és áldozattételek történtek: 1. Id. Bomhér András gondnok és neje Szabó Borbála mind a négy ünnepen kenyeret adtak az Ur asztalára. 2. A papi ház-alap gyarapítására: Id. Bomhér András gondnok és Ifj. Béres Miklós pénztárnok 5—5 koronát, Gál József lelkész és neje Koronka Mária 10 koronát A mult télen tartott ifjusági bálnak ide fordított tiszta jövedelme 12 kor 80 fillér. A szalmáskepefizetők által bérhordáskor ajándékozott 5—5 kéve zab értéke 25 korona 12 fill. A helybeli adóztokosság ez évben másodszor adott e célra 100 koronát. Ugyancsak a papiház építési céljára többek által teljesített közmunka pénzértéke 160 korona. Utoljára említjük meg azt a szép ajándékot, mely igazi koronája az elhunyt évi ajándékozásoknak s melyet ujévi ajándékképpen küldöttek Ámerikában levő hitfeleink, u. m. Máté István, Bomhér István, Ifj. Ráduly János, Fekete Ferenc, Máté Ferenc, Szabó Ézsaiás és Balácsi Dénes (ev. ref.), akik személyenként 10 koronát, együtt 70 koronát küldöttek szintén a tervbe vett papiház építés céljaira, egy gyönyörű levél kíséretében, melyet Máté István írt s a többiek is aláírtak, s amelyben az ujév alkalmából melegen üdvözlik egyházközségünket. A fenti ajándékozások s az elébb említett üdvözlő levél a lelkészünkhez érkezett többi levelekkel együtt szép bizonyosságai itthon és távol levő hiveink családjuk, vallásuk és hazájuk iránti hü ragaszkodásának és lángoló szeretetének, épen úgy, mint az összetartásnak és egyetértésnek is, melynek szelleme közelben és távolban levő hiveinket mindig egy közös cél elérésére egyesíti és lelkesíti. Ezen önkéntes adományok és áldozatok legyenek kedvesek as Ur előtt s amivel a jókedvű adakozók egyházközségünket felsegíteni szivesek voltak, azt pótolja ki nekik ezerszeresen a minden áldások Istene! — Recsenyédén, 1908 január 15-én. *Bomhér András* gondnok, *Gál József* lelkész.